

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

שם השיעור: נשים בתחפושת או סיפור בתחפושת – תמר ואסתר (58)

שם המרצה: שפיגלמן מאיר. דוא"ל: meirsh@herzog.ac.il

בראשית

1. **רמב"ן** כי אמר - כלומר היה דוחה אותה בקש, שלא היה בדעתו להשיאה לו. כי אמר פן ימות גם הוא כאחיו, כי מוחזקת היא זו שימותו אנשיה, לשון רש"י. ולא ידעתי למה יתבייש יהודה המושל בדרור מן האשה הזאת ולא יאמר אליה לכי לשלום מביתי, ולמה יטעה אותה, והיא אסורה לשלה ... ועוד, כי בהיותו מקפיד על זנוניה לחייב אותה שריפה נראה שהיה חפץ בה להיותה בביתו. ורחוק הוא שלא שמע יהודה כי בניו חטאו וישלחם ביד פשעם ואין לתמר בהם חטא: והנכון בעיני שהיה שלה ראוי ליבם, אבל לא רצה אביו שייבם אותה ועודנו נער פן יחטא בה כאחיו אשר מתו בנעוריהם, כי נערים היו, אין לאחד מהם שנים עשרה שנה, וכאשר יגדל וישמע למוסר אביו אז יתננה לו לאשה. וכאשר המתנה ימים רבים וראתה כי גדל שלה בעיניה, והוא עודנו נער לאביו כי אין לו עשר שנים והיה ממתין לו עוד, אז מהרה תמר ברב תאותה להוליד מזרע הקדש ועשתה המעשה הזה:
2. **רש"י** כי ראתה כי גדל שלה וגו' - לפיכך הפקירה עצמה אצל יהודה, שהיתה מתאוה להעמיד ממנו בנים:
3. **רד"ק** כי ראתה - אמרה כיון שלא חפץ בה יהודה לתתו לבנו יהיה לה זרע ממנו:
4. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)** ותכס בצעיף. שנים נתכסו בצעיף וילדו תאומים, רבקה ותמר:
5. **ספורנו** כי ראתה כי גדל שלה. וחשבה שכאשר יראנה יהודה בזולת בגדי אלמנותה וישאל מדוע ככה עשתה תשיבהו כי בא מועד להסירם שהרי אמר לה שבי אלמנה עד יגדל שלה והנה אז כבר גדל שלה:
6. **מלבי"ם** ותסר את בגדי אלמנותה. להורות שאינה רוצה להיות זקוקה ליבום, אחר שלא נתנה לשלה אף שגדל שלה, בזה נפטרה מן הזקוק ליבום, ורצתה לדבר אל יהודה שהוא ישא אותה, ועל כוונה זו ישיבה בפתח עינים:
7. **בראשית רבה (וילנא) פה ח** ויראה יהודה, א"ר חייא בר זבדא צריך אדם להזהר עצמו באחות אשתו ובקרובותיו שלא יכשל באחת מהם ממי אתה למד מיהודה ויראה יהודה וגו', למה כי כסתה את פניה עד שהיא בבית חמיה, ד"א ויראה יהודה לא השגיח כיון שכסתה פניה אמר אילו היתה זונה היתה מכסה פניה, אמר ר' יוחנן בקש לעבור וזימן לו הקדוש ברוך הוא מלאך שהוא ממונה על התאוה אמר לו יהודה היכן אתה הולך מהיכן מלכים עומדים מהיכן גדולים עומדים,
8. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) סימן טו** ויראה יהודה ויחשבה לזונה. הוא שאמר רב חמא ב"ר חנינא צריך אדם לרגל עצמו להיות מכיר אחות אשתו ובקרובותיה שלא יכשל בהן, ממי את למד מיהודה, למה כי כסתה פניה, וכי מכוסה היתה, והלא כתיב ויחשבה לזונה, אלא שכיסתה פניה כשהיתה בבית חמיה, ולא היתה מכירה יהודה:
9. **רש"י** ויחשבה לזונה - לפי שיושבת בפרשת דרכים: כי כסתה פניה - ולא יכול לראותה ולהכירה. ומדרש רבותינו כי כסתה פניה כשהיתה בבית חמיה היתה צנועה, לפיכך לא חשדה:
10. **רמב"ן** ... והנכון בעיני עוד לפי הפשט שיאמר שחשבה לזונה בעבור שתכסה הפנים, כי אחרי כן אמר כי לא ידע כי כלתו היא. והטעם, כי דרך הזונה לשבת בפתח עינים מעולפת הצעיף...ועוד, כי הקדשות היושבות על דרך בעבור שתזונה גם עם הקרובים יכסו פניהן, וכן יעשו הקדשים גם היום בארצותם, ובשובם לעיר לא נודעו:
11. **אלשיך** ויראה יהודה... לא גלתה פניה רק לו לבדו, וזהו ויראה יהודה כלומר ולא רעהו. אך יהודה חשב כי כאשר הראה פניה לו כן תעשה לפני רעהו, על כן ויחשבה לזונה. אך כי כסתה פניה שלא יראה פניה גם רעהו, אז אמר כשרה היא ויט אליה כו':
12. **בראשית רבה (וילנא) פה ח** ויט אליה אל הדרך, בע"כ שלא בטובה.
13. **רש"י** טז ויט אליה אל הדרך - מדרך שהיה בה נטה אל הדרך אשר היא בה, ובלשון לע"ז דשטולי"ר [לסטות]:
14. **שכל טוב (בובר) יח** ויאמר מה הערבון אשר אתן לך ותאמר חתמך ופתילך. זה חותם שהיה חותם בו את הצאן: ...
15. **רש"י** חתמך ופתילך - עזקתך ושויפך, טבעת שאתה חותם בה, ושמתך שאתה מתכסה בה:
16. **חזקוני** חתמך ופתילך - שאלה לו דברים אלו לפי שהיו צריכין לו תדיר חותמך לחתום הקשרים של צמר,....
17. **שכל טוב (בובר) יט** ותקם. ממשכבה: ותלך ותסר צעיפה מעליה ותלבש בגדי אלמנותה. שלא יקפצו עליה בני אדם בדרך:
18. **ספורנו בראשית פרק לח** (יט) ותלבש בגדי אלמנותה. שלא היה עם לבבה להנשא אחרי שהשיגה את הזרע המכוון:
19. **רד"ק** ותלבש - זה מוכיח כי לא נתכונה אלא להיות לה זרע מיהודה כי הכל מתאווים לזרע אברהם אביו להדבק בו:
20. **אלשיך** ותקם ותלך והשתנית פן טרם בואה אל ביתה ישיגנה שלוחו בגדי ותקח הערבון מידה, ולא יהיו בידה סימנים כשיוכר עוברת ויוציאוה לישרף, על כן הסתירה דרכה פן תמצא וילקח ערבונה:

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

21. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) פרק לח** כג ויאמר יהודה תקח לה... תקח לה יהי לה מעתה: פן נהיה לבזו. שאם תבקש אותה עוד הוא לנו בוש, שיאמרו שיהודה רועה זונות ומשלח סבלונות לזונות, שהרי אנשי המקום אמרו לא היתה בזה קדשה: וי"א תקח לה. הולך לה הגדי פעם שניה, פן נהיה לבזו שלא תאמר אין בהם אמונה:
22. **מלבי"ם לח (כ - כג)** וישלח יהודה. הנה במה ששלח יהודה י"ל שהיה תכליתו למלא את דברו והבטחתו, וי"ל שהיה העקר בעיניו לקחת את הערבון מידה, ויש נ"מ ביניהם אם היה העקר למלא דברו א"צ לחפש אחריה, כי עליה היה מוטל שתמצא שם בפתח עינים לקחת הגדי, ואם הוא שלח והיא לא נמצאה במקום המיועד כבר קיים את הבטחתו מצדו, והיא שנתה במה שלקחה לעצמה את הערבון תחת הגדי; אבל אם עקר כוונתו לקחת הערבון, צריך הוא לחפש אחריה, ... ע"ז אמר יהודה שלא שלח מפני שרוצה דוקא בהערבון שאינו חשוב בעיניו, ועז"א תקח לה, רק ששלח כדי שלא יהיה בידה, פן תפרסם הדבר ותראה את חותמו ומטהו, וא"כ אין טוב לשאל עליה, שע"ז בעצמו נהיה לבזו תכף ומה שנוגע מה שהבטחתי לה ומוצא שפתי לא אשנה, הנה שלחתי הגדי הזה ושמרתי הבטחתי, רק אתה לא מצאתה במקום שהיה ראוי שתהיה שם והיא שנתה לא אנכי:
23. **אבן עזרא פרק לח: כג** תקח לה עזוב אותה ותקח הערבון. פן נהיה לבזו - ללעג, שנתתי חותם ופתיל ומטה ערבון על דבר קל כזה. ואני הנה שלחתי את הגדי הזה, ואתה לא מצאתה, וזה אות כי תקח לה הערבון:
24. **ספורנו לח: כג** הנה שלחתי. ולא שקרתי באמונתי:
25. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) וישב פרק לח** וגם הנה הרה לזנונים: לפי שהיתה מטפחת על כרסה ואומרת מלכים אני מעוברת:
26. **ספורנו בראשית פרק לח (כד)** וגם הנה הרה. ולא השתדלה לכסות קלון לכבודך...
27. **ברכות דף מג ב** ואמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילכין פני חברו ברבים. מנלן - מתמר, שנאמר: +בראשית ל"ה+ היא מוצאת וגו'.
28. **שכל טוב (בובר) וישב לח כה** לאיש אשר אלה לו אנכי הרה. עד כאן דברי שליחות, מכאן ואילך באתה ודברה בעצמה: ותאמר הכר נא. בקש לכפור אמרה לו בבקשה הכר נא את בוראך, ודע והגד למי החותמת והפתילים והמטה האלה:
29. **רש"י לח כה** והיא שלחה אל חמיה - לא רצתה להלבין פניו ולומר ממך אני מעוברת, אלא לאיש אשר אלה לו, אמרה אם יודה מעצמו, יודה, ואם לאו ישרפוני, ואל אלבין פניו. מכאן אמרו נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילכין פני חברו ברבים:
30. **רשב"ם לח כה** היא מוצאת - לאחר שהוציאוה שלחה הערבון ועדיין לא רצתה לגלות אלא [אמרה] לאיש אשר אלה לו:
31. **ספורנו לח כה** היא מוצאת והיא שלחה. שלא נפל לבה מהשתדל לזכות את עצמה אף על פי שהיו מוציאים אותה להשרף כי היה לבה כלב הארי: לאיש אשר אלה לו. אף על פי שהיתה באותה סכנה לא רצתה להלבין פניו כאמרם ז"ל נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילכין פני חברו ברבים מנלן מתמר (ברכות מג ב):
32. **רבינו בחיי לח כה** והיא שלחה... כלומר שיאמרו לו השלוחים בשמה: לאיש אשר אלה לו אנכי הרה. כי הם עצמם לא היו יודעים מה שבידה, ועשתה כן כדי שלא יתבייש. וכאשר ראתה שלא הודה בזה וחשבה אולי שכח הענין, אמרה לו היא בעצמה פנים בפנים: הכר נא למי החותמת וגו', ולכך הזכירם בשמם, ועדיין היתה כוונתה שאם יודה בזה מוטב, ואם לאו תשרף ולא תלבין פניו.
33. **בראשית רבה (וילנא) וישב פה יב** ויכר יהודה וגו', רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק בשלשה מקומות הופיעה רוח הקודש, בבית דינו של שם... ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני, מהו ממני, רבי ירמיה בשם ר' יצחק אמר הקדוש ברוך הוא אתם תהיו מעידים מה שבגלוי ואני מעיד עליו מה שבסתר...
34. **אברבנאל פרק לח** ... והשני שיהוד' חשב כי בחטאה של תמר או ברוע מזלה מתו ער ואונן ולכן לא נתן לה את שלה. ועתה כשראה שהיא נתעברה מיהודה עצמו התברר לו שבניו בחטאם מתו ושהיא למה שידעה זה רצתה בצדקתה להתעבר מזרע ההוא הנכבד... וכן אני היום חי והיא מעובר' ממני א"כ צדקה במחשבת' ודעתה ממני....

אסתר

35. **אלשיך איב**: תמאן: ... ב. שלא שלח אליה לאמר תבא עם נערותיה כדרך מלכה כמוה, או לפחות עם סריסיה משרתי פניה, ולא עם הסריסים המיוחדים לשרת את המלך, שאינו לפי כבודה תבא כנצורה ביד שלוחי הבעל משרתיו. ועל השנית אמר ביד הסריסים שרמז שני דברים. א. שלא היה עם נערותיה רק ביד הסריסים, וגם לא עם סריסיה רק הסריסים הידועים הנזכרים למעלה המיוחדים למלך משרתי פניו, וזהו אומרו הסריסים בה"א הידיעה...
36. **מלבי"ם אסתר איב** ... אשר ביד הסריסים אשר צוה להביא ע"י הסריסים שכדי בזיון וקצף...
37. **אבן עזרא א: כב** שורר בביתו - ... ויש אומרים כי ערב דבר אחר עם זה המעשה שלא יהיה קלון למלך:

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

84. **אלשיך א:כב** והמפרשים אחרונים כתבו כי לא נכנס בו רוח שטות לפרוש אולת בכתבו שיתנו יקר לבעליהו, רק שכתב כל המאורע, שהזכיר את ושתי ואת אשר עשתה ואת אשר נגזר עליה, ומזה ימשך להיות כל איש שורר בביתו. ומאשר נכתב אל עם ועם כלשונו נמשך שכל עם ידבר כלשון עמו...
85. **פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ב י** כי מרדכי צוה עליה אשר לא תגיד. שלא תתבזה בעיני המלך, וכדי להגיד הדבר בעתו, כענין שנאמר כי איככה אוכל וראיתי וגו':
86. **רש"י ב:י** אשר לא תגיד - כדי שיאמרו שהיא ממשפחה בזויה וישלחוה שאם ידעו שהיא ממשפחה שאול המלך היו מחזיקים בה:
87. **מלבי"ם ב:י** וזה היה בעצת מרדכי, כי חשב שע"כ יגרשנה המלך מביתו כי לא יקה אסופי מן השוק לו לאשה:
88. **רש"י ג:ד** היעמדו דברי מרדכי - האומר שלא ישתחוה עולמית כי הוא יהודי והוזהר על ע"א:
89. **אלשיך ג:ד** לראות היעמדו דברי מרדכי. והוא, כי לבשו קנאה בראותם שהם היו כורעים ומשתחווים והוא לא יכרע ולא ישתחוה שיראה מגדיל עצמו עליהם, ... אך כל ישעם וכל חפץ היה יכנע וישתחוה ולא ינצח אותם, ...
90. **מלבי"ם ג:ד** ... העבדים לא משנאה הלשינוהו להמן, רק מאשר הטיל עליהם לשמור מצות המלך ולמחות בעוברי רצונו, וע"כ לא הלשינוהו עד שהתרו בו תחלה, ... אם משתחוה לו בעת שהמן רואה אותו, שאז אין זה לשם אלהות רק מצד שררותו... ואם גם בעת שהמן יראה לא ישתחוה לו יודע כי לא מחמת יהדותו ודתו עושה זאת, רק מצד שמורד במלכות, וז"ש שהגידו להמן לראות היינו שהמן יראה על מרדכי, ובזה ידעו אם יעמדו דברי מרדכי ותרוצו אשר הגיד להם שלכן אינו משתחוה בעבור שהוא יהודי, ...
91. **אלשיך ג:ה** וירא המן כי אין מרדכי כרע ומשתחוה וכו'. הורה כי יותר יתפעל האדם על ידי ראות עיניו מעל פי מגידי אמת, כי הלא על כל אשר ספרו לו לא כעס עד ראה בעיניו, ואז וימלא המן חימה
92. **מלבי"ם ג:ח** ויאמר המן, המבואר שהמן גנב את לב אחשורוש בשני דברים, אחד שלא הודיע לו מי הוא העם הזה שמלשין עליהם, שאם היה אחשורוש יודע שהם היהודים שהיו מפורסמים לעם חכם ונבון לא היה שומע לעצתו, וכן אף על עם אחר היותר שפל ונבזה אם היה אומר לו שכוונתו להשמידם, ג"כ לא היה שומע לו,
93. **אלשיך ג:ט** אם על המלך טוב יכתב לאבדם ועשרת אלפים וכו'. אף כי להשמיד בלבבו לא הוציא מפיו כי אם לאבדם, כיחש פן ימאן המלך, על כן בחר לשון ערומים לשון היולי, יכתב לאבדם שאפשר להתפרש לשלול ולכזו בו בחיי חייבתם, או לאבדם מן העולם, ותפס לשון זה עד ישקיף וירא מה בלבבו של מלך והעולה על רוחו, כי גם אם יבין המלך על איבוד ממון הוא ימתיק הדבר באגרותיו על איבוד נפשות, או הוא ישתדל בכל עז קו לקו צו לצו עד ישוב ויודה על כוונתו. ובזה צדק מענה לשון המלך באומרו (פסוק יא) והעם לעשות בו כטוב בעיניך, כלומר ראיתי דברייך מסותרים סובלים שתי הבנות בהסתפקך בכונתי, אך הנני מרשה אותך לעשות בו כטוב בעיניך לפי איזה פירושי ישר בעיניך, ובראות שנשאר הדבר אל הנוסח שיברר לו ויצוה לכתוב, אזי פירש ואמר להשמיד וכו', וזהו שתלה הכתוב הדבר על צווי המן באומרו (פסוק יב) ויכתב ככל אשר צוה המן:
94. **מלבי"ם ג:ט** אם, זאת הדבר השני שגנב לכו שלא אמר לו שרוצה להשמידם רק לאבדם, שפשטות באורו הוא לאבד צורת האומה שהיא דתם לבטל דתם ולהכריחם לשמור דתות של יתר העמים, ... ולא כוון אחשורוש כלל אל הריגה ואבוד נפשות, ועשרת אלפים אמר כל תחשוב כי תצטרך להוציא ע"ז הוצאה רבה ... ושעור הכתוב על ידי עושי המלאכה הזאת (אהיה אנכי ביכולת) לשקול עשרת אלפים ככר כסף אל גנזי המלך, ...
95. **מלבי"ם ג:י** ... אם היה המלך עצמו חותם האגרות היה רואה כי מרמה בדבר ולא היה מסכים עמו, אבל המלך מבטחונו בו מסר הטבעת לידו לחתום בשמו, והוא שנה וכתב להרג וכריתות, וע"כ אמר שלא המלך היה החייב בדבר רק שהמן היה הצורר היהודים, ... (יא) ויאמר, מבאר שנית תומת המלך בל יחשוב אדם שעשה זה בעבור הכסף, כי אדרבה לפי מחשבתו שרוצה לישר העם ולאבד רוע דתם ומדותיהם אמר לו שהוא יתן לו הכסף הצריך להוצאה על זה מאוצרותיו,
96. **מלבי"ם ג:י** (א) מהו הרבותא שמרדכי ידע, הלא היה הדת גלוי לכל העמים, ואם שידע מן פרשת הכסף זה אין נ"מ לגוף הענין אחר שראה שנחרצה הגזרה, (ב) למה יצא לצעוק ברחובות קריה, וזה מדרך הסכלים הלא היה לו לבקש עצות בחכמה, לא להרעיש עיר ומלוואה: (ג) למה בא עד שער המלך: ... לדעתי עשה בזה ערמה כפולה, כי הספרים ששלח לשרי המדינות היו חתומים בחותם המלך, וכתוב עליהם מלמעלה שלא יפתחו רק עד שיבא יום י"ג אדר, ... רק עם הספרים האלה החתומים שלח עוד אגרות פתוחות פתשגן הכתבים החתומים, וזה היה בגלוי לכל העמים, שיהיו עתידים ליום י"ג אדר למלחמה, ... (טו) הרצים, גם הערים למהר על הרצים שיצאו תיכף כדי שלא יוכל המלך לחזור, ולא עוד אלא הדת לא נתנה בשושן עד צאת הרצים כדי שלא יודע להמלך תחלה, כי חשש פן ישלח המלך אחר כתב הדת וירצה להחזירו, וספר עוד לראיה, שהמלך לא ידע מכל זאת מאומה כי ישב עם המן לשתות, ... וספר שהעיר שושן היו נבוכים בדבר כי לא ידע שום איש מה נכתב בהספרים החתומים,
97. **אלשיך ד:א** .. הנה יפלא כי מה ידע מרדכי אשר לא ידעו כל איש ואשה, כי הדת נתנה בשושן הברייה גלוי לכל העמים אשר בשושן, ואיך יאמר ומרדכי ידע. ... ו. אומרו ותשלח בגדים הלבביש את מרדכי, האם העולה על רוחה היה כי מבלי אין בגדים למרדכי היה לבוש בגדים צואים, ומהראוי תשלח לו לומר מה זה ועל מה זה כאשר עשתה אחר כך ולמה לא עשתה כן מעתה... . אומרו ואת

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

- 129 פרשת הכסף וכו', מה יתן ומה יוסיף לה לדעת את פרשת הכסף, ...יא. אומרו להראות את אסתר ולהגיד לה, אחר שמראה לה מה
 130 צורך הגדה, ... יג. באומרו לבא אל המלך להתחנן לו, מה צורך היה עתה והלא עדיין היה שהות אחד עשר חדש, ... למה זה צוה
 131 עליה תשים נפשה מנגד ולא ייחל עוד שלשים יום, ולא עוד אלא שהתריז כנגדה בדברים קשים כגידיים...
- 132 **52. מלבי"ם ז:א** ומרדכי, יושב בשמים ישחק, ועם כל המחשבות שחשב שישאר הדבר בסוד, נודע הדבר למרדכי ע"י השגחת ה'...
 133 והיתה עצתו הראשונה שלא יהיה הדבר בסוד, רק שיודע בין לגויי הארצות ובין להמלך, כי ע"כ יעמדו מליצים להשבית הדבר
 134 ולכן יצא ברחובות קריה וזעק לאסוף אליו המונים שיתפרסם הדבר:
- 135 **53. פסיקתא זוטרתא ז ג** ותען אסתר... כסבור היה אחשוורוש שעמה אומה אחרת חוץ מישראל, והיה שותק לדעת מאי זה אומה היא:
 136 **54. פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) ז** אשר מלאו לבו לעשות כן. כסבור היה אחשוורוש שאין זה המן:
 137 **55. אלשיך ז:ד**... מה שאמרתי ואילו לעבדים נמכרנו החרשתי ועכשיו גם חירותם אני מבקשת, אל תתמה, כי מה שהייתי שותקת אילו
 138 נמכרנו לעבדים ולשפחות לא מבלתי היות מקפדת על העבדות, אך הוא כי הלא אתה היית מתקן... אך עתה שהמכר הוא להשמיד
 139 להרוג, גם שאהרג בכללם הוא שטף עובר ולא יורגש כאשר בהיותי שפחה בחיים בהתמדה, ועל כן עתה אני מבקשת על הכל:
- 140 **56. מלבי"ם ז:ד** גם בררה בדבריה איך המן רמה את המלך בשני דברים, (א) במה שאמר אליו ישנו עם אחד, סתם עם בלתי מפורסם,
 141 והלא זה אני ועמי, זה העם אשר אנכי בקרבו, והיה צריך להודיע זאת להמלך, (ב) במ"ש יכתב לאבדם שהיה כוונת המלך לאבד
 142 צורת האומה ודחה לא להשמידם כנ"ל, והוא מכרם להשמיד להרוג ולאבד, ועז"א ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו וכו', ר"ל אם
 143 עכ"פ לא היה מרמה את המלך רק בדבר אחד במה שלא גלה את אזנו מי הוא העם, אזי החרשתי, ולא הייתי מגלה המרמה והמאנה
 144 אחר שכבר יצא הדבר בשוגג מאת המלך, לא כן עתה שהדבר כולו מוטעה וכדי בזיון וקצף להמלך, ...
- 145 **57. רש"י ז:ה** ויאמר המלך אחשוורוש ויאמר לאסתר המלכה - כל מקום שנאמר ויאמר ויאמר ב' פעמים אינו אלא למדרש ומדרשו
 146 של זה בתחלה היה מדבר עמה על ידי שליח עכשיו שידע שממשפחת מלכים היא דבר עמה הוא בעצמו:
 147 **58. אבן עזרא ז:ה** ויאמר המלך אחשוורוש ויאמר - פעמים להורות שהמלך כעס מיד ומרוב כעסו אמר במהירות מי הוא זה פעמים
 148 באומרו בכעסו מי זה את אמור מי זה אמור מהרה:
- 149 **59. אלשיך ז:ה** ... ועוד האם כל כך תקפתו שכחה כי בעוד שלשה ימים שכח ענין המכירה והדת אשר נתנה בשושן הבירה ואשר
 150 המלך והמן ישבו לשתות משמחתם, ועתה הוא מן המתמיהים ואומר מי הוא זה ואיזה הוא וכו', והלא הוא דבר למד מעניינו כי מן
 151 הסתם על המכר ההוא היה הדבר והיה לו לדרוש סמוכים: ... ושואל תאמר, האם נבער מדעת שלא יענה ויאמר לא ידעתי אשר היא
 152 יהודית ולא עלתה על לבי לקנותה, וגם המלך ישמע אליו כי גם הוא לא ידע את עמה ואת מולדתה כי מרדכי צוה עליה אשר לא
 153 תגיד ואת מאמר מרדכי אסתר עושה, על כן אמר והמן נבעת מלפני המלך והמלכה לומר כי על כן נסתתמו טענותיו: ... הגם לכבוש
 154 וכו', לומר האם גם כוונתך לקנות את המלכה לשפחה ביום קנותך את היהודים הנה על זה החרשתי כי כספך הוא, אך עמי בבית
 155 בתמיה, כי רעה זו אין לה שיעור: או... והנה הלא כמו זר נחשב יהיה זה בדעתו בעת שאימת מות נפלו עליו, אלא שהיושבים לפניו
 156 לא שמו לב אלא למה שהדבר יצא מפי המלך גם שלא היתה סברא...
- 157 **60. מלבי"ם אסתר ז:ח** הגם, אחר שכבר היה בדעתו כי המן חשב להרוג את אסתר עם אבדן כללות היהודים, ועתה גם עתה נדמה לו
 158 ג"כ שרצה להרגה, אמר וכי גם תכבוש את המלכה, אם את עמה מכרת להרוג, הגם המלכה בכללם, זאת שנית הכי גם עמי בבית...
 159 **61. רש"י ח:א** מה הוא לה - איך הוא קרוב לה:
- 160 **62. אבן עזרא ח:ב** וטעם ותוסף אסתר - בעבור כי כל שאלתה היתה להשמיד המן:
 161 **63. אלשיך ח:ג** והנה אסתר יראה פן לא תועיל בקשתה רק להסיר אחד ממשפטיו הרעים או תרי מגו תלתא, אך לא לבטל מעמד
 162 שלשתן. או גם כי יודה לבטל הכתב שהוא להשמיד להרוג ולאבד הוא רעתו אשר כתב, לפחות ישאיר מחשבתו הראשונה אשר
 163 דבר אל המלך שהוא לאבדם לפחות איבוד נכסים... שפירש ואמר להעביר את רעת המן האגגי, שהוא רעתו אשר הרשיע לעשות
 164 ככתבו והוא על השלש ראשונות, ואת מחשבתו אשר חשב על היהודים הוא ענין המחשבה ראשונה שאמר למלך יכתב לאבדם:
- 165 **64. מלבי"ם ח:ג** בעצה הזאת נבוכו כל המפרשים ולא מצאו כל אנשי חיל ידיהם, אחר שכתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב, איך
 166 אמר כתבו כטוב בעיניכם, איך ישיבו את הספרים הראשונים הלא אין להשיב ואם לא ישיבו הלא כפשע בינם ובין המות... עז"א
 167 פיה פתחה בחכמה, שאין להמלך לשים לבו על זאת, אם מצד המלך, אם מצד השרים, אם שהמלך בעצמו אין לו לחוש שעובר על
 168 דת המלוכה להשיב פקודתו, אחר שבאמת לא מאתו יצאו הדברים האלה, והמלך יודע האמת כי לא חשב כזאת על עם ה', רק זאת
 169 היתה מחשבת המן לא מחשבת המלך, ואם מצד השרים שאין להמלך להתירא שימרדו בו בני מלכותו אם יראה שמשנה דת המדינה
 170 להשיב את פקודת המלך, ע"ז טענה הלא הספרים עדיין חתומים ולא נפתחו, כמו שבארתי למעלה שהיו ספרים חתומים שלא
 171 נפתחו, ובהם היה כתוב מחשבת המן בפרטות להשמיד את כל היהודים, אבל בפתשגן שהיה גלוי לכל העמים לא נכתב תוכן
 172 מחשבתו רק שיהיו עתידים ולא נתבאר על מה ולמה, ולכן יעצה שישב רק הספרים שבהם כתוב מחשבת המן שהם הספרים

ימי עיון בתנ"ך תשע"ח

173 החתומים, שמצד הספרים האלה אין לו להתירא אחר שהם רק מחשבת המן, שנשארו במחשבה ולא נתפרסמו עדיין לשום אדם,
174 ואם ישיבם וישלח אחרים תמורתם לא יודע לאיש כי השיב פקודתו: